

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 366/2013-11

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 28. augusta 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. B. a A. B., obaja bytom S., zastúpených advokátom JUDr. S. J., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na život podľa čl. 15 ods. 1 a 2, základného práva nebyť mučený a podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu podľa čl. 16 ods. 2, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1, základného práva na ochranu zdravia podľa čl. 40, základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, práva na život podľa čl. 2 ods. 1, zákazu mučenia podľa čl. 3, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Samostatného úseku preventívno – bezpečnostnej služby Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže v konaní vedenom pod sp. zn. ČVS: GR ZVJS-1/24-2013 a jeho uznesením z 5. marca 2013 a postupom a rozhodnutím Okresnej prokuratúry Trenčín č. k. 1 Pn 214/13-6 z 5. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. B. a A. B. o d m i e t a pre neprípustnosť.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. júna 2013 doručená sťažnosť M. B. a A. B., obaja bytom S. (ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na život podľa čl. 15 ods. 1 a 2, základného práva nebyť mučený a podrobený krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu podľa čl. 16 ods. 2, základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1, základného práva na ochranu zdravia podľa čl. 40, základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 a základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na život podľa čl. 2 ods. 1, zákazu mučenia podľa čl. 3, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Samostatného úseku preventívno-bezpečnostnej služby Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže (ďalej len „generálne riaditeľstvo ZVJS“) v konaní vedenom pod sp.zn. ČVS: GR ZVJS-1/24-2013 a jeho uznesením z 5. marca 2013 a postupom a rozhodnutím Okresnej prokuratúry Trenčín (ďalej len „okresná prokuratúra“) č. k. 1 Pn 214/13-6 z 5. apríla 2013.

Sťažovatelia v sťažnosti uviedli:

«Dňa 11. 8. 2011 spáchal syn sťažovateľov R. B... v samostatnej cele v Ú. v I. samovraždu. Následne podaním zo dňa 30. 10. 2012 oznámili sťažovatelia podozrenie zo spáchania prečinu neposkytnutia pomoci podľa § 177 ods. 2 TZ, ktorého sa mali dopustiť lekári Ú. I., tým spôsobom, že zosnulému synovi sťažovateľov R. B., neposkytli pomoc zabezpečením riadnej zdravotnej starostlivosti...»

Poverený príslušník SÚ GR ZVJS... uznesením ČVS: GR ZVJS-1/24-2013 zo dňa 05. 03. 2013 trestné oznámenie sťažovateľov podľa § 197 ods. 1 písm. d) TP odmietol...

Voči uvedenému uzneseniu podali sťažovatelia v zákonom stanovenej lehote sťažnosť. Okresná prokuratúra Trenčín, ktorá sťažnosť sťažovateľov preskúmala uznesením č. k. 1 Pn 214/13-6 zo dňa 05. 04. 2013 túto sťažnosť zamietla ako nedôvodnú...

Z predmetného uznesenia o odmietnutí trestného oznámenia však tiež vyplýva, že vyšetrovateľ vychádzal výlučne z písomností poskytnutých mu Ú. I., pričom vykonal výlučne výsluch M. B. Ostatné ňou navrhované dôkazy neboli vykonané napriek tomu, že by nepochybne prispeli k objasneniu veci...

Sťažovatelia sú presvedčení, že v rámci vyšetrovania mal byť vykonaný aj výsluch ošetrojúcich lekárov nebohého R. B. s ohľadom na zdravotný stav menovaného a za účelom vylúčenia pochybností, či došlo zo strany ošetrojúcich lekárov ku konaniu naplňujúcemu znaky skutkovej podstaty trestného činu neposkytnutia pomoci podľa § 177 ods. 2 TZ. S ohľadom na uvedené majú sťažovatelia za to, že poverený príslušník SÚ GR ZVJS neprešetril dostatočne trestné oznámenie a tým si nesplnil svoju zákonnú povinnosť stíhať každý trestný čin, o ktorom sa dozvie...

Pri podrobnej analýze listov syna sťažovateľov jasne vyplýva, že jeho samovražda priamo súvisela aj s konaním, resp. nekonaním lekárov Ú. I., resp. iných zodpovedných osôb. Sú presvedčení, že smrť ich syna bola dôsledkom chybného postupu zodpovedných osôb a to napriek tomu, že opakovane upozorňovali na skutočnosť, že väzba v trvaní 18 mesiacov v samostatnej cele je pre akéhokoľvek človeka, psychicky neúnosná...

Hoci zdravotný stav R. B. vykazoval znaky, ktoré sú vyššie špecifikované, ošetrojúci lekár nenariadil vykonať psychiatrické vyšetrenie takejto osoby, ale práve naopak, ako sa vyjadril v liste samotný obvinený, lekár ho poslal niekoľko krát preč s tým, že „simuluje“...

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže ani Okresná prokuratúra Trenčín sa vo svojich rozhodnutiach vôbec neopreli o konkrétne skutkové okolnosti, pričom nevzali do úvahy to, že aj bez dôkazov, ktorými sa nezaoberali jednoznačne vyplýva, že zdravotný stav nebohého bol kritický a s ohľadom na všetky okolnosti ako dĺžku väzby a umiestnenie v samostatnej cele aj predvídateľný.»

Na základe uvedených skutočností sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd prijal ich sťažnosť na ďalšie konanie a aby v náleze vyslovil:

«Postupom Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže Samostatný úsek preventívno-bezpečnostnej služby vedenom pod ČVS: GR ZVJS-1/24-2013 a rozhodnutím Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže Samostatný úsek preventívno-bezpečnostnej služby ČVS: GR ZVJS-1/24-2013 zo dňa 05. 03. 2013, v spojení s konaním a rozhodnutím Okresnej prokuratúry Trenčín, č. k. 1 Pn 214/13-6 zo dňa 05. 04. 2013 došlo k porušeniu práv sťažovateľov na inú právnu ochranu a práva na spravodlivý súdny proces v zmysle čl. 46 ods. 1, ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava SR“) a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy v zmysle čl. 13 Dohovoru, práva na rovnosť účastníkov v konaní podľa článku 47 ods. 3 Ústavy SR a tým aj porušenie základných práv a slobôd ich syna R. B. na život a na jeho ochranu podľa čl. 15 ods. 1, ods. 2 Ústavy a podľa čl. 2 ods. 1 Dohovoru, práva na ochranu zdravia podľa čl. 40 Ústavy SR a práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy SR, zákazu mučenia podľa čl. 16 ods. 2 Ústavy SR a čl. 3 Dohovoru.

Ústavný súd zrušuje uznesenie Generálneho riaditeľstva Zboru väzenskej a justičnej stráže Samostatný úsek preventívno-bezpečnostnej služby ČVS: GR ZVJS-1/24-2013 zo dňa 05. 03. 2013, a uznesenie Okresnej prokuratúry Trenčín, č. k. 1 Pn 214/13-6 zo dňa 05. 04. 2013 a zároveň vracia vec na ďalšie konanie Generálnemu riaditeľstvu Zboru väzenskej a justičnej stráže Samostatný úsek preventívno-bezpečnostnej služby.

Ústavný súd priznáva sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 331,15 EUR s DPH ktorá je splatná do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet právneho zástupcu sťažovateľa JUDr. S. J.»

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity je založený na tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 277/09).

Podstatou námietok sťažovateľov bolo tvrdenie, že generálne riaditeľstvo ZVJS a okresná prokuratúra sa v dostatočnej miere nevenovali okolnostiam prípadu spáchania samovraždy ich syna v súvislosti s trestným oznámením, ktoré podali na zodpovedné osoby, ktoré boli povinné zabezpečiť adekvátnu zdravotnú starostlivosť ich synovi vo väzení. Podľa ich názoru nevykonali všetky úkony a dôkazy pre účely objasnenia veci a zistenia skutkového stavu, pričom aj napriek tomu generálne riaditeľstvo ZVJS ich trestné oznámenie odmietlo a sťažnosť proti tomuto uzneseniu okresná prokuratúra zamietla.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa § 31 ods. 1 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) prokurátor preskúmava zákonnosť postupu a rozhodnutí orgánov verejnej správy, prokurátorov, vyšetrovateľov, policajných orgánov a súdov v rozsahu vymedzenom zákonom aj na základe podnetu, pričom je oprávnený vykonať opatrenia na odstránenie zistených porušení, ak na ich vykonanie nie sú podľa osobitných zákonov výlučne príslušné iné orgány.

Podľa § 31 ods. 2 zákona o prokuratúre podnetom sa rozumie písomná alebo ústna žiadosť, návrh alebo iné podanie fyzickej osoby alebo právnickej osoby (ďalej len „podávateľ podnetu“), ktoré smeruje k tomu, aby prokurátor vykonal opatrenia v rozsahu svojej pôsobnosti, najmä aby podal návrh na začatie konania pred súdom alebo opravný prostriedok, aby vstúpil do už začatého konania alebo vykonal iné opatrenia na odstránenie porušenia zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov, na ktorých vykonanie je podľa zákona oprávnený.

Podľa § 34 ods. 1 zákona o prokuratúre podávateľ podnetu môže žiadať o preskúmanie zákonnosti vybavenia svojho podnetu opakovaným podnetom, ktorý vybaví nadriadený prokurátor (§ 54 ods. 2).

Podľa § 35 ods. 3 zákona o prokuratúre ak prokurátor zistí, že podnet je dôvodný, vykoná opatrenia na odstránenie porušenia zákona a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov podľa tohto zákona alebo podľa osobitných predpisov.

Ústavný súd považuje podnet, ako aj opakovaný podnet podľa zákona o prokuratúre za účinný prostriedok nápravy, ktorého vyčerpaním pred podaním sťažnosti ústavnému súdu sa možno domôcť ochrany svojich práv (m. m. IV. ÚS 330/04, I. ÚS 186/05).

Ústavný súd aj v predchádzajúcich konaniach (napr. III. ÚS 235/07, III. ÚS 157/08, III. ÚS 112/2012, III. ÚS 56/2013) vyslovil opakovane právny názor, že vynechanie tohto prostriedku nápravy (podnetu, opakovaného podnetu) v sústave orgánov prokuratúry Slovenskej republiky nemožno nahrádzať podaním sťažnosti v konaní pred ústavným súdom, pretože takto by sa obmedzovala možnosť orgánov prokuratúry vo vlastnej kompetencii nielen preveriť skutočnosti, ktoré tvrdia sťažovatelia, ale aj prijať opatrenia podľa zákona o prokuratúre, ktoré by účinne napomohli odstráneniu namietaného porušenia práv, ku ktorému malo podľa tvrdenia sťažovateľov dôjsť v súvislosti s postupom a rozhodnutiami orgánov činných v trestnom konaní (m. m. napr. I. ÚS 186/05).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh nepochybne vyplýva, že proti uzneseniu generálneho riaditeľstva ZVJS podali sťažovatelia sťažnosť, o ktorej rozhodla okresná prokuratúra tak, že ju zamietla. Zo sťažnosti podanej ústavnému súdu ani z jej príloh však nevyplýva, že by sťažovatelia podali podnet podľa príslušných ustanovení zákona o prokuratúre na preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia okresnej prokuratúry, hoci tak mohli a mali urobiť pred podaním sťažnosti ústavnému súdu. V okolnostiach prípadu možno podľa názoru ústavného súdu totiž podnet (a prípadne aj opakovaný podnet) považovať za iný právny prostriedok ochrany podľa § 53 ods. 1 zákona o prokuratúre, ktorý zákon sťažovateľom na ochranu ich práv poskytuje a na ktorého použitie sú oprávnení podľa zákona o prokuratúre.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľov podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej neprípustnosti.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ostatnými návrhmi sťažovateľov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. augusta 2013